



Tervetuloa väkivallan puheeksiottokoulutukseen

Kouluttajina:

Erytisasiantuntija Lotta Hällström

Kehittäjäasiantuntija Kati Aitkoski

VANTAAN
TURVAKOTI RY





Johdanto

VANTAAN
TURVAKOTI RY





Väkivallan ehkäisy on osa terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä - asia, joka kuuluu kaikille.

Väkivallan ehkäisytyötä tehdään hyvin erilaisissa toimintaympäristöissä ja hyvin erilaisilla toimenkuvilla.

Tämä koulutus on tarkoitettu **peruskoulutukseksi** lähisuhdeväkivaltailmiön tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen sekä palveluohjaukseen kaikille sosiaali-, terveys- sekä kasvatus- ja opetusalojen työntekijöille. Koulutus sopii myös kaikille muille aiheesta kiinnostuneille.

Koulutuksella halutaan varmistaa, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen työntekijöillä on samat pohjatiedot väkivaltailmiön kohtaamiseen. Koulutuksen voi sisällyttää osaksi uusien työntekijöiden perehdytysohjelmaa.

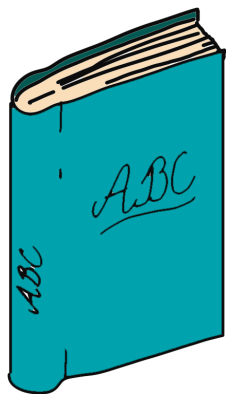


Lähisuhdeväkivallan intervention osa-alueet:

- Ilmiön tunnistaminen
- Väkivallan puheeksi ottaminen
- Turvallisuudesta huolehtiminen

Lähisuhdeväkivallan kolmivaiheinen interventio muodostaa tämän koulutuksen rungon.
Myös väkivallan ehkäisytyön palveluprosessi rakentuu tämän intervention ympärille.

Koulutuskokonaisuus muodostuu neljästä osa-alueesta:



MODUULI 1

Mitä lähisuhdeväkivalta on?
Faktaa ja fiktiota ilmiöstä



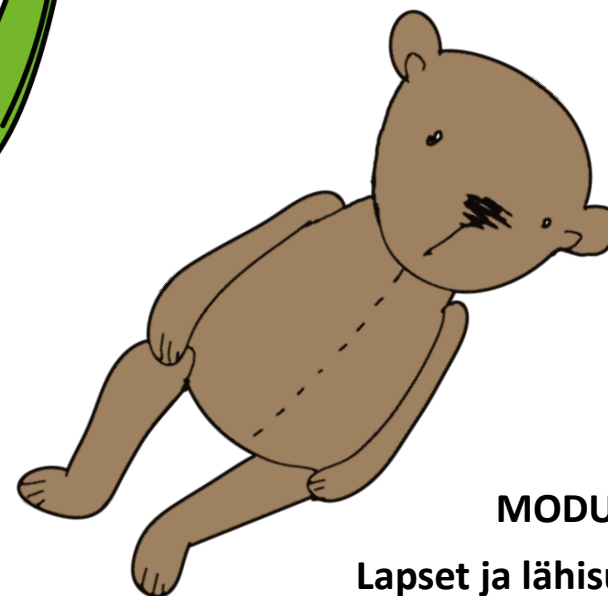
MODUULI 3

Välineitä väkivallan käsittelyyn & palvelupolku
Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella



MODUULI 2

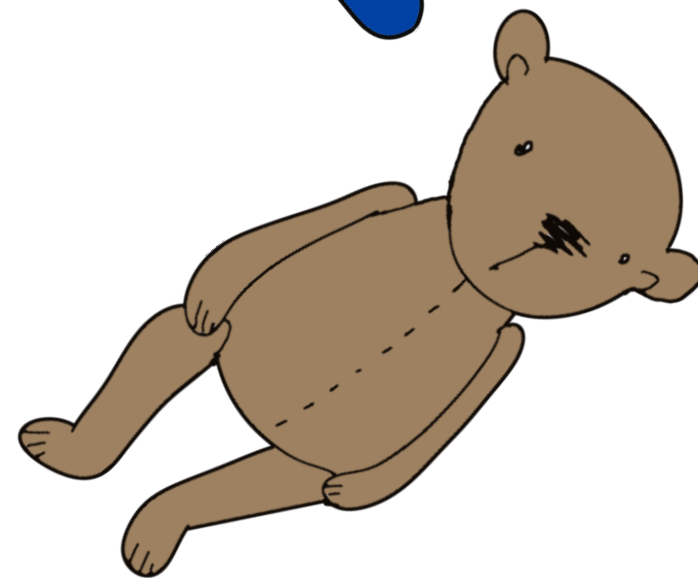
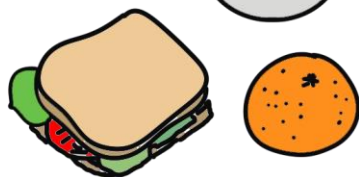
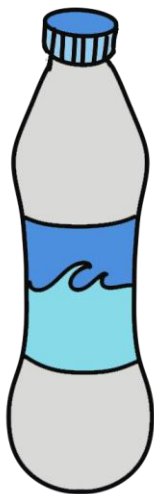
Väkivallan kohtaaminen ja puheeksi ottaminen



MODUULI 4

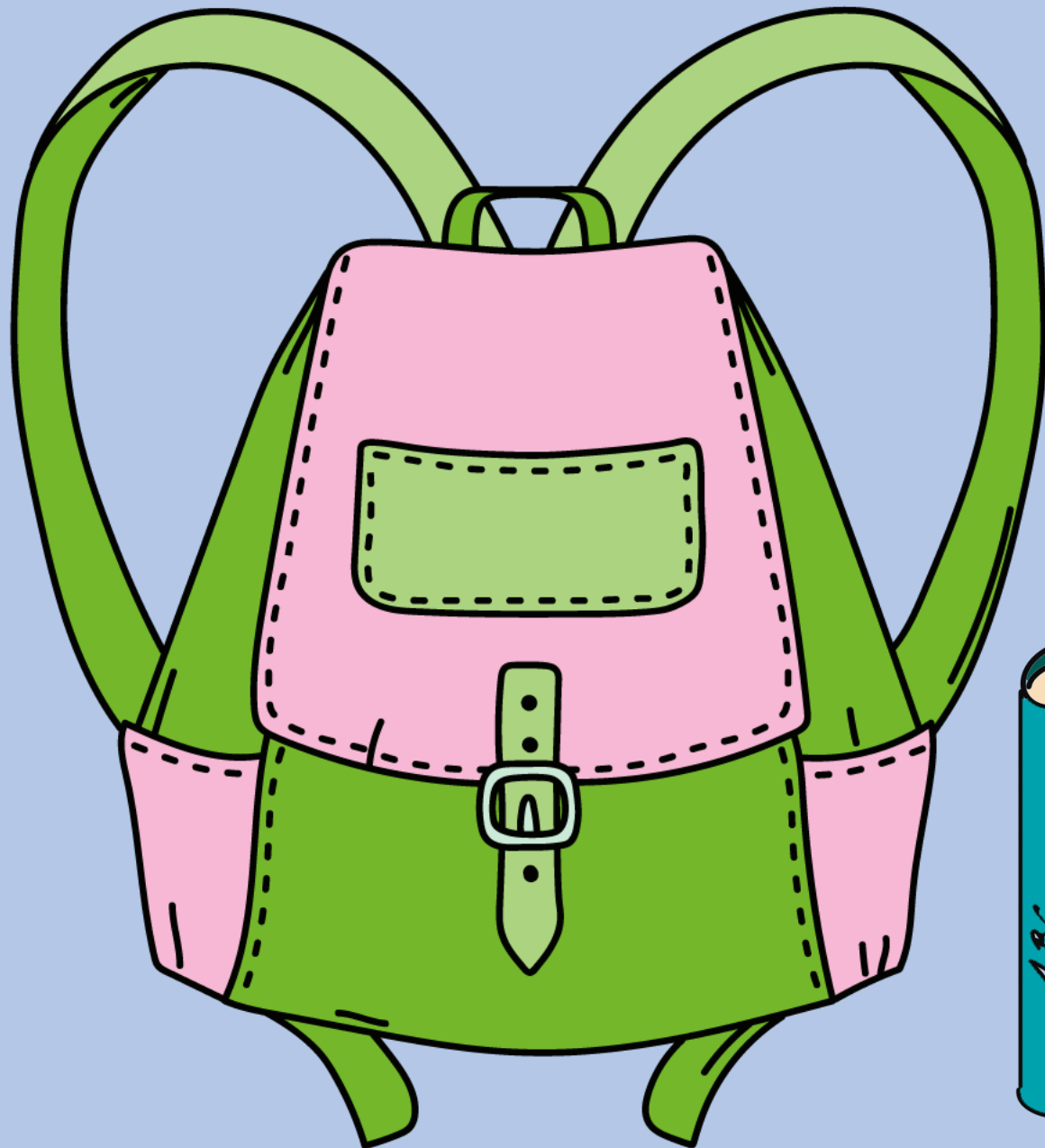
Lapset ja lähisuhdeväkivalta

Tervetuloa mukaan!



VANTAAN
TURVAKOTI RY





OSA 1

Mitä lähisuhdeväkivalta on?

Faktaa ja fiktiota ilmiöstä



VANTAAN
TURVAKOTI RY



Lähisuhdeväkivallan interventio:



- 1) Ilmiön tunnistaminen**
- 2) Puheeksi ottaminen
- 3) Turvallisuudesta huolehtiminen

Pohdittavaksi



- Onko väkivalta **sosiaalinen ongelma, patologinen tila** vai ihmisen sisään rakennettu **neurobiologinen käyttäytymismuoto, jota kulttuuriset moraalikoodit säätelevät?**
- Miten **käsityksemme** väkivallasta vaikuttaa siihen, miten me **suhtaudumme** ilmiöön?
- Väkivalta on **tunteita herättävä ja arvolatautunut sana**, joka saattaa herättää torjuntaa.

Kosketuspintamme ratkaisevat keitä me olemme.

-Martti Lindqvist -



Tässä koulutuksessa väkivalta ymmärretään sosiaalisena ilmiönä, jota erilaiset kulttuuriset ja yhteiskunnalliset syyt kannattelevat.

Väkivaltaisella käyttäytymisellä on biologista pohjaa, mutta sitä ei voi selittää esimerkiksi pelkällä sukupuolella tai geeniperimällä.

Väkivalta täyttää usein rikoksen tunnusmerkit.

Myytin purkajat



- **Myytti: Minulla on hyvä ihmistuntemus, joten huomaan kyllä, jos asiakkaallani on vaikea elämäntilanne.**

- **Fakta: Väkivalta ei näy välttämättä millään tavalla ulospäin. Ihminen on voinut elää pitkään väkivaltaisessa suhteessa ilman että kukaan on huomannut mitään.**

- **Myytti: Lähisuhdeväkivallan esiin ottaminen voi aiheuttaa ihmiselle tai tämän perheelle vaaraa.**

- **Fakta: Kodin tilanne on olemassa huolimatta siitä, puhutteko asiasta vai ette. Vain väkivallan esille tuominen voi auttaa perhettä kohti turvallisempaa arkea.**

- **Myytti: Ihminen kyllä kertoo itse jos on todella tukalassa tilanteessa.**

- **Fakta: Väkivaltainen käyttäytyminen tai väkivallan kokeminen voi aiheuttaa niin suurta häpeää, että kokemuksista ei puhuta ollenkaan. Väkivallasta kysyminen madaltaa kynnystä puhua asiasta ja on osoitus välittämisestä.**



Myytin purkajat



- **Myytti: Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen vaatii pitkäaikaista luottamuksen rakentamista.**

- **Fakta: Turvallisuuden puheeksi ottaminen viestii siitä, että tässä on ihminen, jolle asiasta voi kertoa ja joka voi auttaa. Kysymys voi olla silmiä avaava. Vaikka väkivallasta ei heti kertoisikaan, asiasta voi olla helpompi puhua myöhemmin.**

- **Fakta: Useimmat väkivaltaa kokeneet muistavat ihmisen, joka kysyi heiltä ensimmäisen kerran väkivallasta, vaikka he eivät siinä tilanteessa olisi vielä asiasta kertoneetkaan.**

- **Myytti: Lähisuhdeväkivallasta puhuminen vaatii erityistä väkivallan asiantuntemusta.**

- **Fakta: "Kerrotko lisää?" "Kuinka kauan tällaista on teillä ollut?" "Millaista tukea kaipaisit tässä tilanteessa?" Väkivallasta kysyminen inhimillistä kohtaamista ja välittämistä, ei raketitiedettä!**



Myytin purkajat



- **Myytti: Jos kysyn ja ihminen myöntää elävänsä väkivaltaisessa kodissa, niin minulle jää vastuu väkivallan katkaisemisesta ja perheen tilanteen paranemisesta.**

- **Fakta: Tärkeintä on, että asiat otetaan esille, niihin tartutaan ja apua tarjotaan. Kukaan ei voi toimia ja tehdä päätöksiä toisen ihmisen puolesta.**

- **Myytti: Jos lapsiperheessä on väkivaltaa, joudun tekemään lastensuojeluilmoituksen ja lapset huostaanotetaan.**

- **Fakta: Lastensuojeluilmoituksen tekeminen ei johda automaattisesti asiakkuuteen, vaan se tarkoittaa, että lapsen turvallisuuden ja tuen tarve selvitetään.**

- **Epävarmoissa tilanteissa lastensuojelua voi konsultoida ilmoitusta pohtiessa. Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen elämään**



Miksi lähisuhdeväkivallasta tulee puhua?

Tilanne tilastojen valossa



- Suomessa lähisuhdeväkivallan osuus on suuri, jopa 1/3 tilastoiduista väkivallan teoista.
- Suomessa kuolee vuosittain noin 30 ihmistä lähisuhdeväkivallan seurauksena. **Lähisuhdesurmien uhrit muodostivat vuonna 2021 lähes 40 % kaikista henkirikosten uhreista.**
- Tutkimusten mukaan n. 30% suomalaisista naisista on kokenut väkivaltaa nykyisen tai entisen puolisonsa taholta. **Vuonna 2021 kuoli 9 naista nykyisen tai ex-puolionsa surmaamana.**
- Euroopan neuvoston sopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta, ns. **Istanbulin sopimus**, tuli voimaan Suomessa vuonna 2015.
- Suomi on saanut **huomautuksia** kansainvälisiltä sopimusvalvontaelimiltä naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ja perheväkivaltaan liittyvistä teemoista.
- Vuoden **2019 kouluterveyskyselyn** mukaan Vantaan peruskoulu- ja lukioikäisistä sekä 2.asteen oppilaitoksissa opiskelevista lapsista ja nuorista **6-15% raportoi kokeneensa fyysistä väkivaltaa** ja **14-36% henkistä väkivaltaa huoltajiensa taholta viimeisen vuoden aikana.**
 - ***Vain 19-33% raportoi kertoneensa kokemastaan väkivallasta luotettavalle aikuiselle.***
- Koulukiusaaminen/väkivalta vertaissuhteissa muistuttaa läheisesti lähisuhdeväkivaltaa ja usein myös linkittyy siihen. Kyseessä on **”ihmissuhdeväkivalta”** (vrt ”katuväkivalta”).

Miksi lähisuhdeväkivallasta tulee puhua?

Yksilötason näkökulma



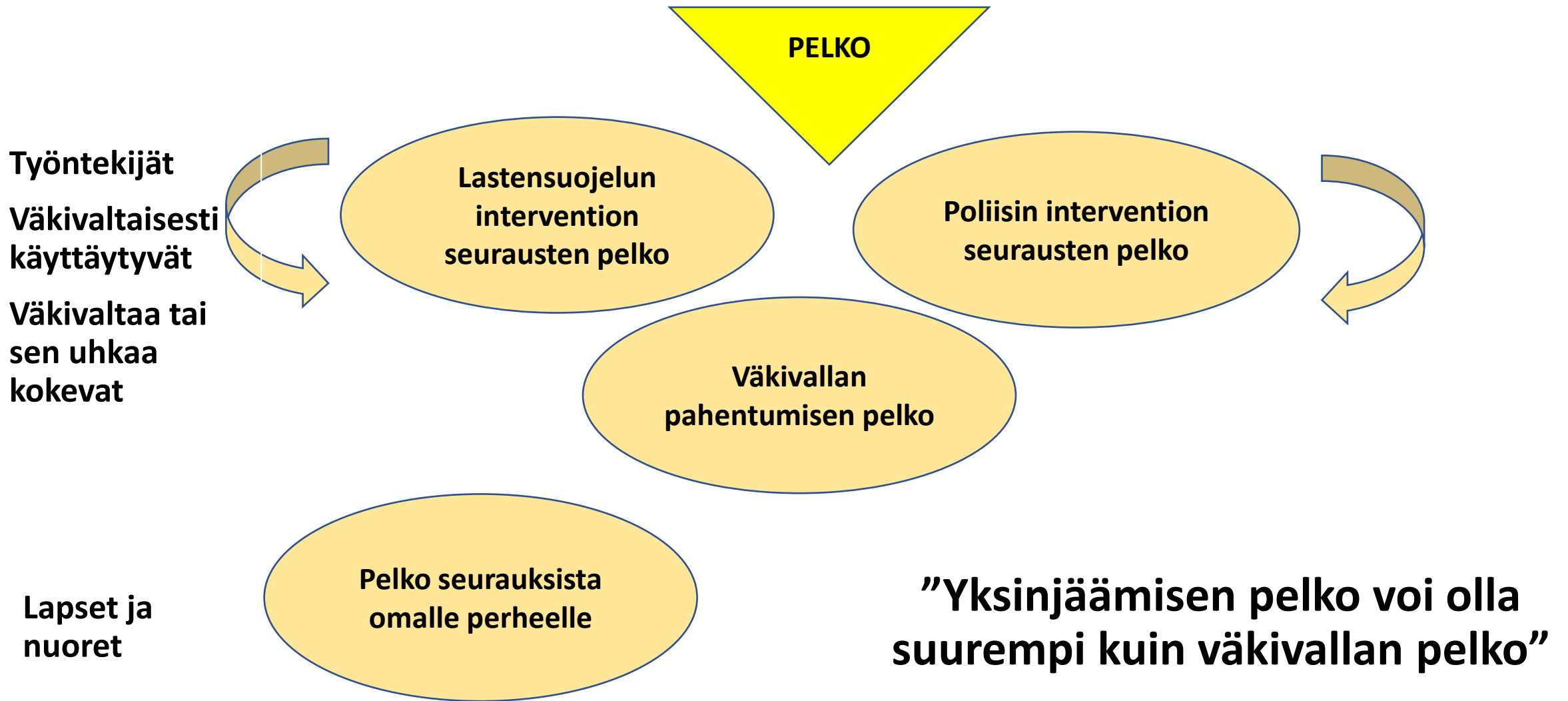
- **Väkivalta ei yleensä näy ulospäin**, ja jos näkyy, se on usein jo pitkään jatkunutta tai vakava-asteista.
- **Väkivallasta ei yleensä kerrota oma-aloitteisesti vaan avun piiriin hakeutumisen syyksi nimetään yleensä joku muu asia. Jos väkivalta ja tunnistamatta, päädytään hoitamaan oireita, eikä niiden aiheuttajaa.**
- **Selittämättömissä vaivoissa** on tärkeää tarkastella tilannetta kokonaisvaltaisesti ja muistaa myös väkivaltakokemusten mahdollisuus oireiden taustalla.
- Laajat uhritutkimukset osoittavat, että **väkivaltaa kokeneet olisivat toivoneet, että joku olisi kysynyt** heiltä asiasta. Tilanteen aiheuttaman häpeän purkamiseen tarvitaan usein **ulkopuolista apua**.
- On myös tilanteita, joissa **väkivaltaa ei osata nimetä tai tunnistaa** (normalisoituminen, kulttuuriset syyt).
- Kun turvallisuudesta / väkivallasta kysymisestä tehdään **omaan työhön sopiva ja itselle luonteva käytäntö**, puheeksi ottaminen ei tunnu leimaavalta tai loukkaavalta.
- Väkivalta on tunteita herättävä ilmiö, joten **defenssimekanismit** esim. torjunta voivat aktivoitua myös ammattilaisissa. Tämä on hyvä tiedostaa, jotta ei menetä toimintakykyään.



Miksi lähisuhdeväkivaltaan tulee puuttua?

- **Lähisuhdeväkivalta koskee aina koko perhettä.**
- **Lapset** eivät ole vain sivustakatsojia, he **ovat myös osallisia** joutuessaan keskelle vanhempiensa väkivaltaista suhdetta sekä eläessään perheessä, jossa vallitsee jännitteinen, pelonsekainen ja myrkyllinen ilmapiiri.
- **Väkivallan todistaminen on lapselle vähintään yhtä haitallista kuin kohteena oleminen.**
- **Väkivallan seuraukset voivat näkyä ulospäin erilaisena oireiluna vasta vuosien kuluttua**, jolloin juurisyyn tunnistaminen voi olla vaikeaa.
- Tutkimusten mukaan **väkivaltainen käyttäytyminen on vahvasti periytyvää** (opittu malli), siksi **ylisukupolvisuuden kierre** on tärkeä katkaista.

Lähisuhdeväkivallasta puhumista vaikeuttaa:



Mitä on väkivalta?



- Väkivaltaan liittyy usein **intentionaalisuus eli tarkoitus vahingoittaa** toista ihmistä
- Väkivaltaa **voi kuitenkin olla myös teko, jota tekijä ei syystä tai toisesta itse miellä vahingoittavaksi** (esim. kuritusväkivalta)
- Väkivalta on koskemattomuuden rikkomista tavalla, joka **satuttaa ja loukkaa sen kohteeksi joutunutta**
- **Kaikki satuttavat ja loukkaavat sanat/teot eivät kuitenkaan ole väkivaltaa**
- Pelkän teon nimeämisen sijaan on arvioitava syitä ja seurauksia
- Väkivaltaa voidaan luokitella monin eri tavoin

Toimimattoman vuorovaikutuksen ja erilaisten konfliktien sekä väkivallan erottaminen toisistaan on haastavaa, mutta tärkeää!

Mitä on lähisuhdeväkivalta?



Lähisuhdeväkivalta on laajempi käsite kuin perhe- tai parisuhdeväkivalta ja se sisältää myös esim. ex-puolisot ja sukulaiset tai muut ihmiselle läheiset ja merkitykselliset ihmiset.

- perustuu siihen sisältyvään **ihmissuhteeseen**, johon liittyy aina tunne: kiintymys, rakkaus, joskus riippuvuus
- estää tekemästä asioita, joita haluaisi tehdä
- pakottaa tekemään asioita, joita ei haluaisi tehdä
- on ilmiö, johon liittyy hyvin usein ja hyvin oleellisesti **pelko**, tämä erottaa sen riitelystä
- lähisuhdeväkivallan erityispiirteenä on "**kehällisyys**" eli hyvien ja huonojen päivien vuorottelu, mikä lisää ambivalenssia ja vaikeuttaa irtautumista
- väkivallalla on taipumus asteittain raaistua
- erotilanteessa vakavan väkivallan riski on erityisen korkea

Lähisuhdeväkivallan tekee erityisen haastavaksi ja haavoittavaksi läheisiin ihmissuhteisiin liittyvät voimakkaat tunteet ja muut sidokset - mutta sitä suuremmalla syyllä tilanteita tulisi päästä purkamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Lähisuhdeväkivalta on samanlaista riippumatta kansalaisuudesta mutta maahanmuuttajataustaisilla voi olla erityisiä haasteita tilanteessa.



- **Asema yhteiskunnassa:** Heikko kielitaito, sosiaalisen turvaverkon vähyyys, viranomaispelko, tietämättömyys omista oikeuksista ja palvelujärjestelmästä, rasismi ja syrjintä, eristyneisyys.
- **Kokemus kahden kulttuurin välissä olemisesta:** Uuteen maahan muuttaminen haastaa totuttuja malleja ja lisää kuormitustekijöitä – voi lisätä riskiä väkivaltaan.
- **Kulttuuriset eroavaisuudet:** Erilaiset näkemykset sukupuolten tasa-arvosta, naisen ja lapsen asemasta, perheestä, kasvatuksesta, väkivallasta, asiakkaan ja työntekijän välisestä suhteesta. Käsitys väkivallasta perheen sisäisenä asiana, uskonnon vaikutus.
- **Aiemmat kokemukset:** Väkivalta muodostunut normaaliksi osaksi elämää.
- **Ristiriitaiset vaatimukset** puolisolta, yhteisöltä, ympäröivältä yhteiskunnalta ja palvelujärjestelmältä.
- **Kunniaan liittyvä väkivalta:** yhteisölliset väkivallan muodot esim. väkivalta jatkuvana kontrollina, pakottamisena ja väkivallan uhkana enemmän kuin yksittäisinä tekoina.

Huom. Selvitä pakolaisasiakkailta palveluntarpeen arvioinnin yhteydessä myös **ihmiskaupan** mahdollisuus.

Jokainen kulttuuri jatkaa kehittymistään omassa ympäristössään, mutta muualle muuttanut ihminen ei näe sitä.

”Törmäyskurssille” voidaan joutua kun suomalaisen yhteiskuntaan sopeutuneet lapset alkavat haastaa perheensä kulttuurisia traditioita.

Väkivallan taustatekijät



- **Instrumentaalinen väkivalta** tarkoittaa, että väkivalta on **keino saavuttaa jotain itselle tärkeää**. Väkivaltaa käytetään tietoisesti ja välineellisesti. Väkivallan avulla pyritään esimerkiksi johonkin tiettyyn asemaan ryhmässä, haetaan sisältöä tai tarkoitusta elämään tai se nähdään kasvatuskeinona.
 - Instrumentaalinen väkivalta voi olla myös **performatiivista**, jolloin väkivallalla halutaan näyttää muille omaa valtaa ja voimaa. Performatiivinen väkivalta on esitys, joka ei toteudu ilman yleisöä. Yhteisölliset väkivallan muodot esim. kunniaväkivalta ja kiusaamisväkivalta ovat performatiivista väkivaltaa.
- **Ekspressiivinen väkivalta** on väkivaltaa, joka **ilmaisee tunteita**, esimerkiksi raivoa, pelkoa ja häpeää. Se on usein harkitsematon teko, impulsiivinen reaktio esimerkiksi väärinkohdelluksi ja nöyryytetyksi tulemisen tunteeseen. Ekspressiivinen väkivalta ei ole välttämättä intentionaalista eli tarkoituksellista.
 - Ns. ”räjähtävä väkivalta” voi myös olla reaktio väkivallan kohteeksi joutumiseen esim. pitkään jatkunut henkinen väkivalta tai kiusaaminen / tahallinen provosointi.

Väkivaltaisen käyttäytymisen taustalla on jokin puute tai tarve



- Väkivaltaisen käytöksen taustalla on usein tunteiden tunnistamisen vaikeuksia, kommunikaatiohaasteita sekä päihde- tai mielenterveysongelmia.
- On hyvä selvittää, minkä tyyppisestä väkivallasta on kyse, koska se voi vaikuttaa oleellisesti siihen, miten tilannetta kannattaa lähteä purkamaan.
- Myös väkivallan ehkäisyn näkökulmasta on oleellista ymmärtää, mistä väkivalta kumpuaa tai mikä sitä motivoi, jotta lähiyhteisö ei omalla toiminnallaan vahvista väkivaltaista käyttäytymistä.

Väkivalta näyttäytyy...



Toimintana, jolloin se voi olla esim.

- fyysistä toisen satuttamista tai kajoamista
- henkistä vallankäyttöä, alistamista, vähättelyä, kontrollia, uhkaa
- seksuaalisuutta loukkaavaa tai pakottavaa toimintaa
- ihmisoikeuksien ja vapauden rajoittamista
- seuraamista, yksityisyyden loukkaamista, vainoamista
- taloudellista vallankäyttöä ja riistämistä
- uskontoon tai kulttuuriin pakottamista tai sillä väkivallan perustelemista
- kaltoinkohtelua ja laiminlyöntiä eli tekoa tai tekemättä jättämistä, joka vaarantaa terveyden, hyvinvoinnin tai turvallisuuden
- ostrakismia eli sosiaalista ulossulkemista

Miltä väkivalta tuntuu?



”Henkiset mustelmat voivat olla traumatisoivampia kuin fyysiset mustelmat. En muista miltä lyönti tuntui, mutta muistan pintaan nousseen kylmän hien, kohonneen sykkeen ja lamaannuttavan pelon. Muistan myös tiukasti kiinni liimautuneen tahmean häpeän, joka vei elämästä ilon ja toivon.”

”Psyykkistä väkivaltaa voi olla ilman fyysistä väkivaltaa. Mutta voiko fyysistä väkivaltaa olla ilman psyykkistä väkivaltaa? Epäilen vahvasti. Toisen ihmisen ruumiillisen koskemattomuuden loukkaus on aina samalla myös tunnetasolla tapahtuvaa haavoittamista ja häpäisyä. Ei niitä voi erottaa toisistaan.”

Kokemusasiantuntija

VÄKIVALTAAN KOKENEEN TARINA

Tarinat • 1/3
Väkivallaton VAKE



Väkivallaton Vantaa...
Väkivallaton VAKE
1,8 t. katselukertaa • 2
vuotta sitten



Väkivallaton Vantaa -
Väkivaltaisesti käy...
Väkivallaton VAKE
1,2 t. katselukertaa • 2
vuotta sitten



Väkivallaton Vantaa -
Työntekijän tarina
Väkivallaton VAKE
963 katselukertaa • 2
vuotta sitten

**Jokainen on oman tarinansa käsikirjoittaja.
Väkivaltaa kokenut kertoo.**

Väkivallaton VAKE - YouTube



Väkivallattomuus on...

- turvallisuuden tunnetta
- sisäistä rauhaa ja levollisuutta
- tulevaisuuteen suuntautuvaa toivoa
- uskallusta iloita
- läheisiä ja arvostavia ihmissuhteita
- läsnäolevaa vanhemmuutta
- oikeutta yksityisyyteen
- erilaisuuden hyväksymistä
- tasa-arvoista kohtelua
- avoimuutta ja asioiden jakamista toisia kunnioittavassa hengessä



Väkivallan ehkäisyä...

- Tapahtuu kaikkialla siellä, missä lapsia ja nuoria kasvatetaan arvostamaan sekä omaa että muiden ihmisten ainutlaatuisuutta ja tarjoamaan apua sitä tarvitseville
- Tapahtuu kaikkialla siellä, missä kasvatetaan lapsia ja nuoria toisten ihmisten kunnioittavaan kohtaamiseen ja dialogiin myös ristiriita- ja konfliktitilanteissa
- Tapahtuu parhaiten aikuisten antaman esimerkin voimalla.
- Miten tässä onnistumme?

Aggressio ja väkivalta



- Aggressio on tunne, mutta **väkivalta on teko**. Ihminen voi tuntea aggressiota olematta väkivaltainen, ja käyttäytyä väkivaltaisesti olematta aggressiivinen.
- Aggression perustunteita ovat esim. viha, suuttumus, raivo, ahdistus, kateus, uho, kauhu, kostonhimo, voitontahto, mustasukkaisuus, pettymys, toivottomuus, häpeä...
- Aggressio on lähtökohtaisesti energisoivaa tunnetta, jota voi kanavoida monin eri tavoin.
- Tunteet ovat itsessään neutraaleja, myös aggressio.
- Kaikkiin ihmisiin sisältyy potentiaali käyttäytyä väkivaltaisesti, mutta kaikki ihmiset eivät käyttydy väkivaltaisesti.

Puuttumisen kynnystä madaltaa:

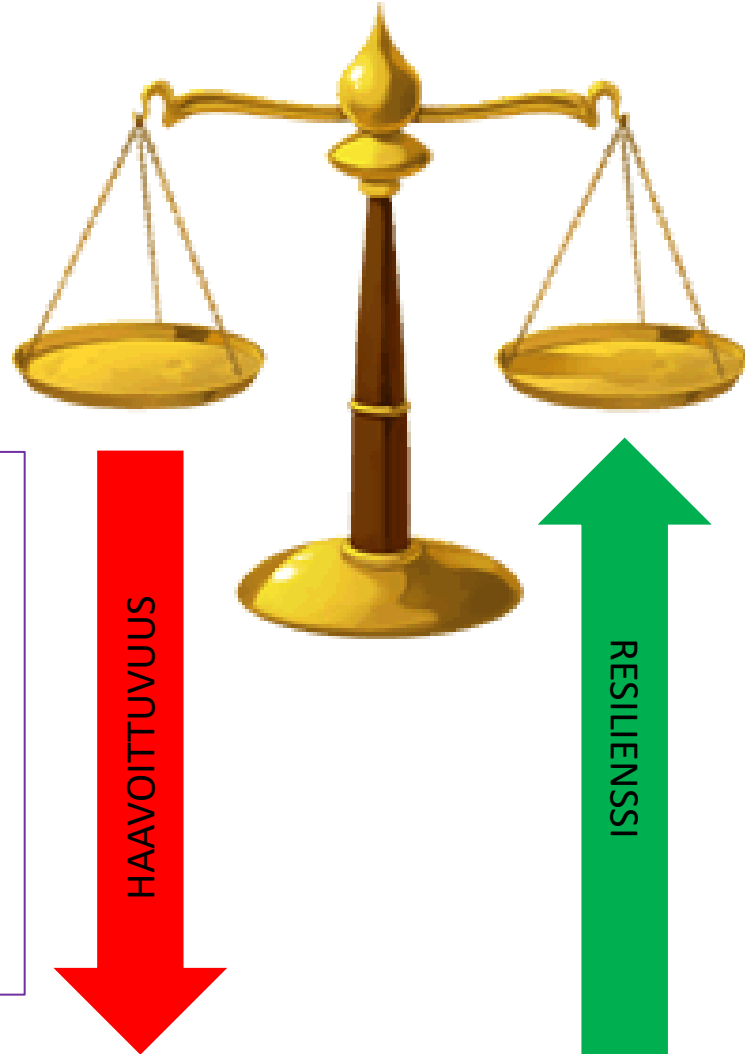


- väkivallan dynamiikan ymmärtäminen
- väkivallan ymmärtäminen terveys- ja hyvinvointikysymyksenä
- puuttumisen oikeutus lastensuojelulain kautta
- kysymisen mieltäminen prosessin aloittamisena - eli ei odoteta, että ongelma ratkaistaisiin yhdeltä istumalta
- puuttuminen ammatillisena velvoitteena
- puuttuminen välittämisen osoituksena
- selkeät toimintaohjeet ja palvelupolku

Väkivallan ehkäisytyön vaaka

Sisäiset ja ulkoiset kuormitustekijät

Erilaisten stressitekijöiden kasaantuminen lisää riskiä lähisuhdeväkivaltaan. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat ihmiset, jotka ovat hyvinvointinsa tai toimeentulonsa suhteen riippuvaisia toisista ihmisistä sekä ihmiset, joiden kielitaito on puutteellinen ja sosiaalinen turvaverkko vähäinen.



Sisäiset ja ulkoiset suojaavat tekijät

Jos kuormitustekijöitä ei voi vähentää tai poistaa, yleensä on aina kuitenkin mahdollista lisätä tai vahvistaa erilaisia suojaavia tekijöitä.

Väkivaltaa kokeneen toipumisen kannalta oleellista on myös jo se, että joku asettuu hänen puolelleen ja ottaa kantaa tilanteeseen.

Väkivallan riskitekijöitä:

- Vanhempien väsymys ja uupumus vauva- tai pikkulapsiperheessä
- Haasteet murrosikäisten lasten kanssa
- Erityislasterien tarpeet ja haasteet
- Parisuhdekriisi, erityisesti erotilanne
- Päihde- ja mielenterveysongelmat
- Vakava sairaus perheessä
- Työhön ja toimeentuloon liittyvä stressi
- Vaikeus tunnistaa ja käsitellä tunteita
- Omat lapsuudenaikaiset kokemukset - opittu toimintamalli
- Oma hoitamaton väkivaltatrauma
- Taloudellinen tai muu riippuvuus ihmissuhteissa
- Sosiaalisen tukiverkoston puute
- Puutteelliset tiedot ja taidot kasvatuksesta
- Kunniaan liittyvät käsitykset



Yhteiskunnallinen asema, varallisuus, korkea koulutus, ”auttaja-ammatti” tms. ei ole tae siitä, ettei ihminen voisi käyttäytyä väkivaltaisesti tai kokea väkivaltaa lähisuhteissaan.

Kun väkivallasta tai sen uhasta kysyminen kuuluu normaaliin työprosessiin, puheeksi ottaminen on helpompaa myös tilanteissa, joissa asiakkaana on henkilö, jonka kanssa aiheen käsittely tuntuu erityisen vaikealta.



Mitä laki sanoo?



Virallisen syytteen alainen rikos tarkoittaa sitä, että poliisi voi tutkia ja syyttäjä syyttää, vaikka asianomistaja ei vaadikaan tekijälle rangaistusta (esim. lähisuhdeväkivalta).

Asianomistajarikos tarkoittaa sitä, että poliisi voi ottaa tutkittavakseen vain siinä tapauksessa, että asianomistaja on ilmoittanut poliisille tai syyttäjälle vaativansa rikokseen syyllistyneelle rangaistusta (esim. kunnianloukkaus).

Mitä laki sanoo?



Pahoinpitelyrikokset (RL21)

- Pahoinpitelyrikoksista on säädetty myös lievä ja törkeä tekomuoto.
- **Lievätkin pahoinpitelyt ovat virallisen syytteen alaisia** kohdistuessaan **alaikäiseen, läheisessä ihmissuhteessa olevaan tai työtehtäviään suorittavaan** eli rikosilmoitukseen, esitutkintaan ja syytteen nostamiseen ei tarvita uhrin suostumusta.



Mitä laki sanoo?

Seksuaalirikokset (RL20)

- **Kaikki alaikäisiin kohdistuvat seksuaalirikokset** sekä kaikki aikuisiin kohdistuvat seksuaalirikokset seksuaalista ahdistelua lukuun ottamatta **ovat virallisen syytteen alaisia.**
- **Uusi seksuaalirikoslainsäädäntö on tullut voimaan 1.1.2023:**
<https://oikeusministerio.fi/seksuaalirikoslaki>

Ilmoitusvelvollisuus



- **Ilmoitusvelvollisuus koskee hyvin laajaa joukkoa eri alojen ammattilaisia.**
- **Lastensuojeluilmoitus on tehtävä aina kun lapsen tilanne on syytä selvittää viipymättä. (LS25)**
- Kaikilla lastensuojeluilmoituksen tekemiseen velvoitetuilla on **velvollisuus ilmoittaa poliisille**, jos heillä on **syytä epäillä lapsen kohdistunutta seksuaalirikosta (RL20) tai lapsen pahoinpitelyä (RL21)**, josta enimmäisrangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta. Ilmoittajan ei tarvitse tietää, täyttyvätkö rikoksen tunnusmerkit, perusteltu huoli riittää. **Poliisi toivoo konsultaatiota ennen mahdollisen tutkintapyynnön tekemistä.**
- **Ilmoitusvelvollisuutta ei voi siirtää toiselle henkilölle.** Salassapitovelvollisuus ei estä ilmoituksen tekemistä (poikkeuksena rippisalaisuus).
- **Ennakollinen lastensuojeluilmoitus** on tehtävä, jos on perusteltua syytä epäillä, että syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen.

Ilmoitusvelvollisuus



- **Jos sinulla on lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus, et voi tehdä ilmoitusta anonyymisti. Huoltajalla ja lapsella on oikeus tietää, kuka ilmoituksen on tehnyt.**
 - On olemassa poikkeustilanteita, joissa henkilöllisyyden paljastaminen voi vaarantaa lapsen edun tai ilmoittajan turvallisuuden. Jos ilmoituksen tekijän henkilöllisyys salataan, lastensuojelun työntekijän täytyy merkitä muistiin salaamisen perusteet. (Julkisuuslaki 11 § 2 momentti)
- **Lapsen ja huoltajien kanssa on hyvä keskustella lastensuojeluilmoituksesta jo etukäteen.**
 - **Ilmoitusvelvollinen henkilö voi lastensuojeluilmoituksen sijasta täyttää ilmoitusvelvollisuutensa ottamalla yhteyttä hyvinvointialueen lastensuojeluun yhdessä lapsen ja hänen vanhempansa kanssa.** Jos ilmoitusvelvollinen henkilö on ottanut yhteyttä sosiaalihuoltoon, hänen ei samojen syiden perusteella tarvitse tehdä erikseen lastensuojeluilmoitusta. [Lastensuojelulaki 25 a § \(Finlex\)](#)
- **Kiireellisessä tilanteessa ilmoitus on aina tehtävä välittömästi,** vaikkei asiasta olisi ollut mahdollista keskustella lapsen ja huoltajien kanssa.
- On myös erityistilanteita, joissa ilmoituksen tekemisestä ei pidä keskustella etukäteen. **Jos epäilet, että lapsi on joutunut vakavan pahoinpitelyn tai seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi huoltajansa taholta, ota yhteyttä lastensuojeluun ilman, että keskustele lapsen tai hänen huoltajansa kanssa.** Voit aluksi myös kysyä neuvoa lastensuojelusta kertomatta lapsen henkilöllisyyttä.

Ilmoitusvelvollisuus



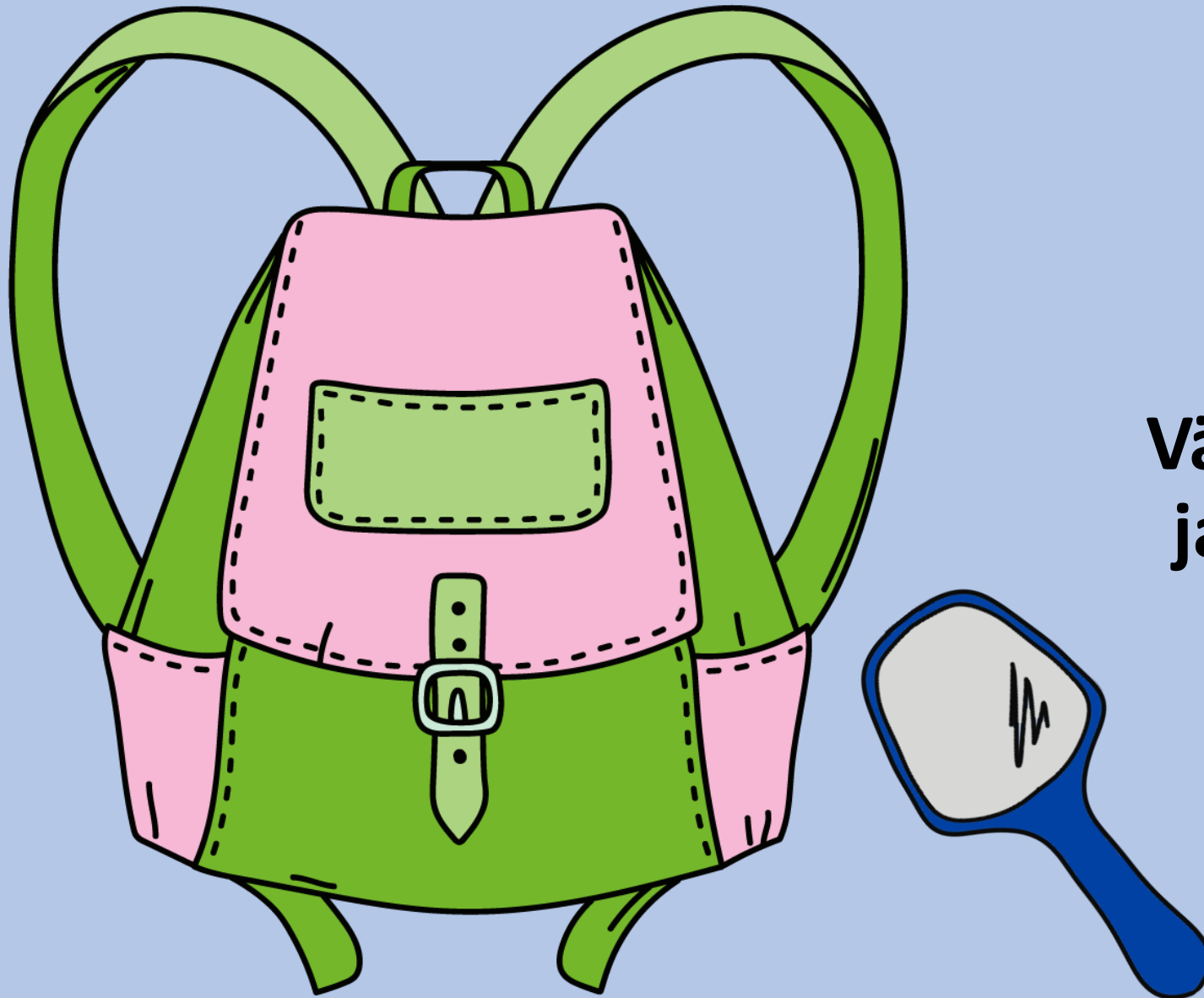
- **Yleinen velvollisuus ilmoittaa suunnitteilla olevasta törkeästä rikoksesta (RL15).**
- **Aikuisesta lähisuhdeväkivallan uhrista on myös mahdollista tehdä sosiaalihuoltolain mukainen huoli-ilmoitus (SHL 35§) tai ilmoitus iäkkään henkilön palveluntarpeesta (vanhuspalvelulaki 25§).**
- Ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta tehdään yhdessä asiakkaan kanssa. **Ilmoitus on kuitenkin tehtävä ilman asiakkaan suostumusta ja salassapitosäännösten estämättä viipymättä**, jos henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan tai henkilön etu sitä välttämättä vaatii. Tähän luetaan mm. **lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta aiheutuva tuen tarve (SHL11§)**



**Tiedosta. Tunnista. Tartu tilanteeseen.
Kysy väkivallasta..**

VANTAAN
TURVAKOTI RY





OSA 2

Väkivallan kohtaaminen ja puheeksi ottaminen





Lähisuhdeväkivallan interventio:



1. Ilmiön tunnistaminen
2. **Puheeksi ottaminen**
3. Turvallisuudesta huolehtiminen



Mikä on minun suhteeni väkivaltaan?



- Väkivalta on ilmiö, joka **koskettaa jollain tavalla ihan jokaista**
- Väkivaltaa ei ole syytä tarkastella vain ammattiroolin takaa vaan uskaltaa kohdata ilmiö myös henkilökohtaisella tasolla
- Mikä on minun suhteeni väkivaltaan? Onko elämässäni (ollut) jotain, josta minun olisi hyvä puhua jollekin?



Väkivaltaan voi vaikuttaa

- Väkivalta on laaja ja monimutkainen ilmiö, mutta se ei koskaan synny itsestään tyhjiössä.
- Kyse on **tietoisesta toiminnasta, johon voi vaikuttaa.**
- Elämme eräänlaisessa yhteiskunnallisessa "väkivaltamarinaadissa", jolloin väkivaltaan tottumisen ja turtumisen vaara on aina olemassa.
- Mikäli emme tiedosta asiaa, osallistumme helposti väkivaltaisten rakenteiden ylläpitoon tai väkivallan vähättelyyn.

Tarina kolmesta pienestä porsaasta – ja miten se liittyy väkivallan ehkäisyyn?



- **Kolme pientä porsasta** on kaikille tuttu satu, jossa porsaas rakentavat kolme taloa erilaisista materiaaleista. Iso paha susi onnistuu puhaltamaan kumoon talot, jotka porsaas tekivät oljenkorsista ja risuista. Tiilestä tehtyä taloa susi ei pysty kaatamaan.
- Millaisista aineksista oma minuuteni talo on rakennettu? Entä millaisista aineksista autan muita ihmisiä rakentamaan oman talonsa? Kannanko olkia ja risuja vai kestäviä tiiliä?
- Vaikka minuuden talo elämän myrskyissä sortuisikin, jälleenrakentamista auttaa, jos perustukset ovat kunnossa. **Lapsuuden ja nuoruuden fyysinen ja psyykinen turvallisuuden tunne on vahva perustus elämälle.**
- Oman elämäntarinan läpikäyminen on hyödyllistä viimeistään siinä vaiheessa, kun perustaa perheen. **Menneisyyden kaltoinkohtelun ja väkivallan kokemukset siirtyvät helposti tavalla tai toiselle seuraavalle sukupolvelle, jollei niitä tunnista ja tee tietoisia päätöstyö toimia toisin.**
- Käsittelemättömät kokemukset **voivat vaikuttaa eri tavoin haitallisesti myös ammattilaisten työskentelyyn** heidän kohdatessaan ihmisiä, joilla on väkivaltakokemuksia.





Minän puolustuskeinot

- Minän puolustuskeinot eli **defenssit ovat tiedostamattomia tapoja**, joilla ihminen pyrkii välttämään epämiellyttäviä tunteita. Defenssien tarkoitus on lähtökohtaisesti hyvä: suojella mieltämme järkyttäviltä asioilta.
- Defenssejä ovat mm. **kieltäminen, projektio, järkeistäminen sekä torjunta**
- On luonnollista, että lähisuhdeväkivalta herättää ihmisen psyykkisen puolustuksen niin väkivaltaisesti käyttäytyvässä, väkivaltaa kokeneessa kuin sille altistuneessa ihmisessä.
- On hyvä tiedostaa, että **defenssit voivat herätä myös työntekijässä**, jonka tulisi kysyä väkivallasta asiakkaaltaan tai potilaaltaan.
- **Ihminen voi oppia tunnistamaan puolustuskeinonsa**, ja tällöin kannattaa pysähtyä miettimään, mistä tunne tulee.
- **Vaikka defenssimekanismit aktivoituisivat, ihminen voi säilyttää toimintakykynsä.**

Kaksi näkökulmaa puutarhanhoitoon – ja väkivaltatyöhön

”Kastellaan istutuksia.”

Vahvistetaan suojaavia tekijöitä ja lisätään turvallisuutta.

”Kitketään rikkaruohoja.”

Vähennetään väkivallan riskitekijöitä ja ehkäistään väkivaltaa.

Ehkäisytyötä voi tehdä usealla eri tasolla:

- Tunnistetaan ja vähennetään väkivallan riskitekijöitä sekä ehkäistään väkivallan ilmaantumista
- Tunnistetaan väkivalta ja katkaistaan kierre mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
- Ehkäistään väkivallan jatkumista ja pahentumista





Hyvinvointi on väkivallan vastavoima

- Yksilön hyvinvointi heijastuu myös läheisiin ihmissuhteisiin. **Kun ihminen voi hyvin, hän ei käyttydy väkivaltaisesti** puolisoaan, perheenjäseniään tai muita läheisiään kohtaan.
- Hyvinvointia lisääviä asioita ovat esimerkiksi fyysinen ja psyykinen turvallisuus ja terveys, terveelliset elämäntavat, taloudellinen hyvinvointi, yhteisöön kuuluminen sekä onnistumisen kokemukset.
- Hyvinvointipuheella **väkivaltaa voidaan lähestyä myönteisen kautta** ja tehdä siitä väkivallan vastavoima. Hyvinvoinnista huolehtimisen lähtökohtana on, että väkivaltaa ei ole tai jos on, se tunnustetaan ja siihen puututaan.
- **Hyvinvointi- ja turvallisuuspuhe ei saa hämärryttää sitä, että väkivallan ja turvattomuuden kokemukset on tehtävä näkyviksi ja niistä on puhuttava oikeilla nimillä ja täsmällisesti.**



Kenelle puheeksiottaminen kuuluu?

- Turvallisuuden vahvistaminen ja väkivallan ehkäisy on **oleellinen osa terveyden- ja hyvinvoinnin edistämistä** eli se **kuuluu kaikille** sosiaali-, terveys-, kasvatus- ja opetusalan ammattilaisille.
- **Turvaton ympäristö ja jatkuvassa pelossa eläminen vaikuttaa haitallisesti lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen.** Väkivaltakokemukset vaikuttavat haitallisesti paitsi fyysiseen terveyteen, mielen hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin myös esimerkiksi oppimiseen ja työuraan. Väkivallan seuraukset vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen ja jopa ylisukupolisesti.
- **Turvalliset kiintymyssuhteet puolestaan kehittävät** stressivasteiden säätelykykyä ja resilienssiä eli fyysistä ja psyykkistä palautumiskykyä.

Palvelupolku vai palvelupalapeli?



- Väkivaltaan puuttuminen on **monialainen ja moniammatillinen prosessi**, jossa asiakkaan kokonaistilanteen hahmottaminen voi olla vaikeaa.
- **Väkivaltaerityisiä, korjaavia palveluja tuotetaan pääasiassa järjestösektorilla**, mikä hankaloittaa eheän palvelupolun aikaansaamista.
- Kokemusten mukaan poislähtämistä tapahtuu kuitenkin myös silloin, kun se ei ole asiakkaan kannalta tarkoituksenmukaista.
- **Jokaisella sosiaali-, terveys-, kasvatus-, ja opetusalan ammattilaisella tulisi olla perusvalmiudet tunnistaa ja kohdata väkivaltailmiö.**
 - *Ilmiön tunnistaminen ja väkivallan puheeksi ottaminen on erittäin tärkeä osa interventiota, koska ilman sitä myöskään turvallisuudesta huolehtiminen ei voi toteutua.*
 - Asiakas ei yleensä ohjaudu turvallisuutta varmistaviin palveluihin, ellei kukaan häntä niiden pariin saata.



Palvelutasot ja tavoitteet väkivallan ehkäisytyössä



Mitä lähelläsi oleva ihminen kantaa mukanaan?

Mikä on pahinta mitä kysymisestä voi seurata?





"Kun menin joitakin vuosia sitten kotikäynnille erään vanhuksen luo, tajusin paikan päällä, että siellä oli akuutti kotiväkivaltatilanne. Perheen isä oli päihtynyt ja uhkaavasti käyttäytyvän oloinen ja äiti ja lapset olivat piilossa.

Koin tilanteen ahdistavana ja asia jäi vaivaamaan. Kollegani sanoivat että asia ei kuulu minulle eikä minun pidä mennä puuttumaan siihen. Että minun asiani on vain hoitaa vanhusta eikä huolehtia muista perheenjäsenistä.

Tein kuitenkin lastensuojeluilmoituksen. Vain yksi kollega yhdeksästä oli sitä mieltä että tein oikein."

-Hoitaja



*”Sekavasti käyttäytynyt lukiolaistyttö hakeutui ensiapuasemalle, josta hänet kuitenkin käännytettiin kotiin. Tyttö kuoli hetken kuluttua epäselvissä olosuhteissa. **Jäin miettimään, kysyikö kukaan tytöltä, mitä hänelle oli tapahtunut?**”*

- Hoitaja



”Trauma merkitsee haavaa, jonkin ehjän repeämistä.”

- Lastenpsykiatri Jukka Mäkelä -

ACE - Adverse Childhood Experiences



- **Lapsuudenaikaiset haitalliset kokemukset ja aikuisiän heikompi terveys liittyvät vahvasti toisiinsa.** Ymmärrys tästä on lisääntynyt 1980-luvulla Yhdysvalloissa aloitettujen ACE-tutkimusten (Adverse Childhood Experiences) kautta. Ensimmäiseen ACE-tutkimukseen osallistui 17 400 ihmistä.
- **Monen yleisen (kansan)sairauden juurisyy saattaa tutkimusten mukaan olla lapsuuden haitallisissa kokemuksissa,** joten turvattu lapsuus on paitsi inhimillisesti, myös kansanterveydellisesti ja yhteiskunnallisesti merkittävä asia.
- **Jos lapsi elää pitkään haitallisten kokemusten keskellä, hänen elimistönsä on jatkuvassa hälytystilassa.** Stressi muuttuu myrkylliseksi ja alkaa vähitellen vaurioittaa lapsen kehityksessä olevaa stressivastejärjestelmää eli elimistön kykyä palauttaa lepo- ja tasapainotila.
- **Traumainformoitu työ** ei ole posttraumaattisen stressireaktion hoitomuoto vaan se merkitsee työyhteisön muuttamista traumatietoiseksi (Trauma-Informed Care and Practices).
- **Traumatietoisien työn kulmakivi on näkökulman vaihto, jossa ajatus “Mikä sinussa on vikana?” muutetaan muotoon “Mitä sinulle on tapahtunut?”**

Tunnistatko sinä traumatisoituneen ihmisen?



Tunnista traumatisoituminen ja ymmärrä sen merkitys

- Lähisuhdeväkivalta voi johtaa lyhytkestoisen akuutin stressireaktion lisäksi myös pitkittyneeseen traumaperäiseen stressihäiriöön (PTSD)
- Traumaperäisen stressihäiriön on havaittu liittyvän laajalti hormoni-, välittäjäaine- ja aivotoiminnan muutoksiin mm.
 - pelkoon reagoivan "hälytyskellon", manteliumakkeen, herkistyminen johtaa **ylivalppauteen ja liioiteltuihin pelkoreaktioihin**
 - muistin toimintaan ja oppimiseen liittyvän hippokampuksen toiminnan häiriö johtaa **muistivaikeuksiin ja vaikeuteen erottaa uhkaavia tilanteita ei-uhkaavista**

**Aivot muovautuvat sosiaalisten kokemusten ja ympäristön mukaan
- onneksi myös korjautuvasti!**

VÄKIVALTAISESTI KÄYTTÄYTYNEEN TARINA

Tarinat • 2/3
Väkivallaton VAKE



Väkivallaton Vantaa -
Väkivaltaa kokenee...
Väkivallaton VAKE
1,8 t. katselukertaa • 2
vuotta sitten



Väkivallaton Vantaa...
Väkivallaton VAKE
1,2 t. katselukertaa • 2
vuotta sitten



Väkivallaton Vantaa -
Työntekijän tarina
Väkivallaton VAKE
963 katselukertaa • 2
vuotta sitten

**Jokainen on oman tarinansa käsikirjoittaja.
Väkivaltaa käyttäneet kertovat.**

Väkivallaton VAKE - YouTube

Miten teen puheeksi ottamisen itselleni helpommaksi?



- Jos tapaan asiakasta säännöllisesti, **rakennan luottamusta kysymällä säännöllisesti kuulumisia.** Väkivallasta tai sen uhasta voi kuitenkin kysyä myös ensimmäisellä tapaamiskerralla.
- **Selvitän itselleni, miksi kysyn turvallisuudesta ja väkivallasta,** jotta osaan kertoa sen myös toiselle.
- **Teen väkivallan puheeksi ottamisesta omaan työhöni sopivan rutiinin ja itselleni luontevan käytännön.**
- Hankin tietoa lähisuhdeväkivallasta sekä saatavilla olevista palveluista.
- Ymmärrän, että väkivalta ei ole perheen yksityisasia.
- Muutan asenteeni - kysymys ei ole utelemisesta vaan **välittämisestä.**
- Luotan omaan intuitiooni ja moraaliini.
- Tiedän, että väkivalta voi loppua. Kokemuksesta voi selvitä, eikä se määritä koko loppuelämää, oli kyseessä kokija, tekijä tai läheinen. Roolit eivät ole myöskään aina selvärajaiset – tilanteet voivat olla monisyisiä ja kompleksisia.
- Mietin, miltä itsestäni tuntuu, jos perheeni turvallisuudesta kysytään.

Väkivallan puheeksi ottaminen aikuisen kanssa



- Kysyessäsi väkivallasta **huolehdi aina omasta ja asiakkaasi turvallisuudesta.**
 - Ota väkivalta puheeksi **vain kahdenkeskisissä keskusteluissa.**
 - Jos käytät apuna lomaketta, älä pyydä asiakasta täyttämään lomaketta kotona äläkä anna sitä asiakkaan mukaan.
 - Jos epäilet, että asiakkaasi voi käyttäytyä väkivaltaisesti, älä ota asiaa puheeksi, jos olet yksin.
 - Käytä tarvittaessa tulkkia.
- **Yleensä keskustelun voi avata kysymällä perheestä ja parisuhteesta tai voinnista ja jaksamisesta.**
- **Jos turvallisuudesta ja turvattomuudesta kysyminen tuntuu luontevammalta kuin suoraan väkivallasta kysyminen, jatka niillä.**
- Ystävällisellä ja ymmärtäväisellä asenteella vähennät toisen tarvetta puolustautua.

Väkivallan puheeksi ottaminen aikuisen kanssa



- **Pyri avoimiin kysymyksiin** ja syvennä keskustelua toisen tuottaman puheen mukaisesti. Vältä suoria kysymyksiä, joihin voi vastata "kyllä" tai "ei". **Älä tyydy helppoihin vastauksiin, vaan kysy tarvittaessa lisää.**
- **Sanoita havaintojasi** tarpeen mukaan.
- Kysy mahdollisuuksien mukaan väkivallasta parisuhteen molemmilta osapuolilta, tarvittaessa myös lapsilta.
- **Ennen epäillyn tekijän kanssa keskustelemista varmista ensin väkivallasta kertovan/kokijan turvallisuus.**
- **Jos epäily väkivallasta on herännyt**, mutta et pysty kyseisessä tilanteessa kysymään asiasta kahden kesken, soita asiakkaalle jälkikäteen ja/tai järjestä uusi, kahdenkeskinen keskustelu-aika.



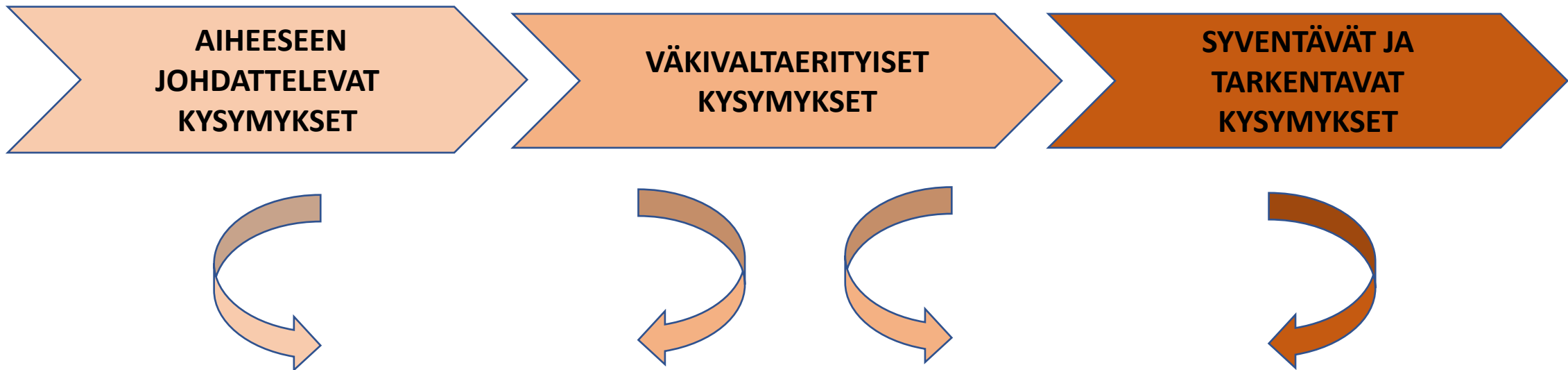
Väkivallan puheeksi ottaminen aikuisen kanssa - huomioitavaa

- Jos asiakas on **maahanmuuttajataustainen ja kielitaito on puutteellinen**, kysy selkeitä, konkreettisia kysymyksiä esim. ”Pelkäätkö jotain ihmistä?” ”Ketä?” ”Onko joku satuttanut sinua?” ”Kuka?” **Tarkista myös, että olet ymmärtänyt asiakkaan sanomisen oikein.**
- Jos kyse on pakolaisesta, muista selvittää myös **ihmiskaupan** mahdollisuus.
 - **Lisätietoja: ihmiskauppa.fi**

Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen



- Väkivallasta kertovaa ihmistä auttaa eniten **kiireetön kohtaaminen**: puheeksiottaja luo rauhallisen tunnelman ja maltaa pysähtyä aiheeseen.
- Aikuista ihmistä **tulee kuulla hänen omista toiveistaan ja tuen tarpeestaan**. Vasta sen jälkeen tulevat suositukset palveluista ja jatkotoimenpiteet.





Rakentavan keskustelun 5K

Kiinnostuminen – Kysyminen – Kuunteleminen – Kannustaminen - Kunnioittaminen

Lähde liikkeelle havainnoista – älä huolesta.

Älä tee olettamuksia, vaan kohtaa asiakas hänen omassa elämäntilanteessaan.

Miksi-kysymykset ovat vaikeita ja voivat lukkiuttaa keskustelun.

Aiheeseen johdattelevia kysymyksiä:

"Olen huomannut, että tällaiset elämäntilanteet ovat monille haastavia... Miten teidän perheessänne on koettu..."

"Oletko tyytyväinen parisuhteeseesi ja perhe-elämääsi tällä hetkellä?" "Mikä toimii hyvin?" "Mikä voisi olla paremmin?"

"Mistä aiheista ja miten usein teillä riidellään?" "Mitä silloin tapahtuu?"



Väkivaltaerityisiä kysymyksiä:

"Onko elämässäsi joku, jonka käytös **pelottaa** sinua?"

"Onko parisuhteessanne **mustasukkaisuutta**? Miten se näkyy?"

"Miten **alkoholin tai päihteiden käyttö** vaikuttaa puolisisi käyttäytymiseen / sinun käyttäytymiseesi?"

"Oletko **huolissasi** puolisisi käytöksestä?"

"Onko sinulla **negatiivisia tunteita** omaa puolisoa tai lapsiasi kohtaan?" "Miten nämä tunteet näkyvät arjessasi?"

Syventäviä ja tarkentavia kysymyksiä:

"Kerrotko lisää tästä..."

"Mitä tarkoittit sillä, kun sanoit että..."

"Mitä itse ajattelet asiasta?"

"Mitä toivoisit että asiassa tapahtuisi?"

"Mitä puolisisi tai lapsesi vastaisi, jos kysyisin häneltä saman kysymyksen?"

"Ymmärsinkö oikein, että tarkoittit..."



Väkivaltaa kokevia tai väkivaltaisesti läheisiään kohtelevia voi tulla eteemme koska tahansa missä tahansa palvelussa.



Missä tilanteessa huoleni herää, kun työskentelen esimerkiksi...

Varhaiskasvatuksessa...?

Suun terveydenhuollossa...?

Päivystyspoliklinikalla...?

Äitiys- tai lastenneuvolassa...?

Koulussa tai oppilaitoksessa...?

Perheneuvolassa...?

Maahanmuuttajatyössä...?



Koska toimialat ja niillä kohdatut tilanteet ovat erilaisia, kaikille sopiva "kysymyspatteristo" on mahdottomuus.

Voit kuitenkin oman työsi parhaana asiantuntijana miettiä jo etukäteen, miten itse otat väkivallan puheeksi omassa työssäsi. Mikä on hetki, jossa tulee toimia?

”Tuntuu että kukaan ei näe sua, olet kadonnut maailmalta ja itseltäsi, muuttunut näkymättömäksi. Puheeksiottamisessa kaikkein tärkeintä on se että joku huomaa ja välittää, kysyy onko kaikki hyvin ja miten jaksan. Tulee tunne että olenkin ehkä arvokas ihminen ja ansaitseen parempaa.”



*”Nykyisessä työssäni kysyn usein asiakkaalta, että **”onko sulla kaikki hyvin?”** tai **”kuinka sä jaksat?”** Joskus saatan myös sanoa, että **”epäilen, että sinua kohdellaan väkivaltaisesti...”** ja todeta, että **”ymmärrän että siitä on vaikea puhua...”** Mielestäni **asiaan liittyvä häpeä ja syyllisyys kannattaa sanoittaa uhrille** ja herätellä häntä pohtimaan omaa tilannettaan.”*

”Olisi hyvä, jos voisi antaa asiakkaalle esimerkiksi jonkun pienen kortin, jossa olisi auttavan tahon yhteystieto, kortin pitäisi kyllä olla niin pieni, että sen saa hyvin piilotettua. Kun on iso stressi ja hätä niin aivot lakkaavat toimimasta ja kaikki tiedot ja puhelinnumerot katoavat päästä. Välttämättä ei muista edes hätänumeroa.”

*”Jos kysytään, että **”onko suhteessanne väkivaltaa”** niin **99% vastaa että ”ei ole”**. Kun huoli herää, on parempi aloittaa kysymällä voinnista ja jaksamisesta ja kertoa sitten mahdollisista omista havainnoistaan.”*



Lomake puheeksi ottamisen apuna

- **Avoin keskustelu on usein paras keino ottaa lähisuhdeväkivalta puheeksi.**
- Jos kuitenkin käytät työssäsi lomaketta (esim. THL:n suodatin- ja kartoituslomake), on hyvä käydä väkivaltaa koskevat kohdat **keskustellen** läpi ja avata kysymyksiä esimerkiksi väkivallan muotojen, kodin ilmapiirin tai turvallisuuden tunteen kautta.
- **Eriyisen tärkeää kysymysten käyminen keskustellen läpi on maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa tai asiakkaiden, jotka asioivat muulla kuin omalla äidinkielellään.**



Väkivallan kulttuuriset kysymykset

Kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa halua ymmärtää eri taustasta tulevaa ihmistä.

Ymmärrys ei vaadi tietoa vaan tahtoa tietää ja sitä, että antaa toiselle tilaa kertoa ja itse kuuntelee.

Älä oletta, että jokin asia tai toimintatapa "johtuisi" kulttuurista – jokainen perhekulttuuri on myös omanlaisensa.

Mieti, miten sinä itse vastaisit kysymykseen: "Onko teidän parisuhteenne tyypillinen suomalaiselle kulttuurille?"



Kuritusväkivalta

"Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti." (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/361, 1 § 3.mom.)

Ei kerrota vain, mikä on kiellettyä, vaan autetaan vanhempia ymmärtämään, millainen kasvatus on hyväksi lapsen kasvuille ja kehitykselle ja miksi näin on.

Yleensä vanhemmat kulttuuritaustasta riippumatta haluavat hyvää lapsilleen.



Kunniaan liittyvä väkivalta

Oman tai perheenjäsenten maineen ylläpitäminen on yleisinhimillinen tavoite, eikä se kuulu vain johonkin tiettyyn kulttuuriin.

Kunniakulttuureissa yhteisöllisyys on merkittävä ja arvokas asia. Siihen liittyy paljon yksilölle suotuisia elementtejä, kuten toisista huolehtimisen tärkeys ja perheen antama turva. Kunniakulttuuri ei liity tiettyyn yksittäiseen uskontoon.

Kunniaan liittyvä väkivalta tarkoittaa sitä, että **väkivaltaa perustellaan yhteisön kunnian suojaamisella eli häpeän välttämisellä**. Väkivallan **kietoutuminen kunnian säilyttämiseen ei tee siitä oikeutettua**.

Kunniaan liittyvä väkivalta voi näyttäytyä esimerkiksi niin, että **yhteisön kunniaa "suojelemaan" yksilöön kohdistuvalla kontrollilla** tai että **väkivaltainen rangaistus on "perusteltu" silloin kun normeja on rikottu**.

Kunniaan liittyvä väkivalta



Kulttuuriset erot vaikuttavat siihen, miten tytön ja naisen asema perheessä ja yhteiskunnassa ymmärretään. Kunniakulttuuri elää usein vahvana **patriarkalisissa yhteisöissä**, joissa miehen kunnia on sidottu naisen kunniaan ja siveellisyyteen eli naisen kunniallisuuteen.

Kunniaan liittyvä väkivalta voi tuntua rikosprosessina hankalalta, koska **kyseessä on yhteisöllinen ilmiö**. Voimassaoleva lainsäädäntö antaa kuitenkin mahdollisuudet saattaa väkivallan tekijä(t) vastuuseen.

Miten toimin, jos kohtaan kunniaan liittyvää väkivaltaa?



Kulttuuri ei oikeuta väkivaltaa.

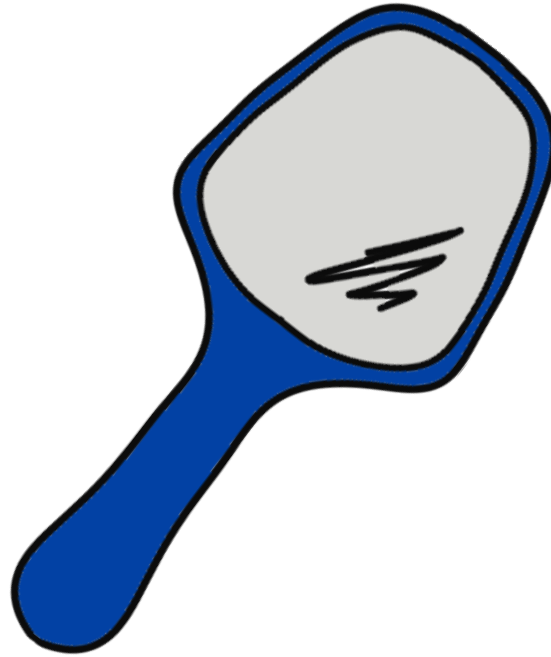
Toimi samalla tavalla kuin toimit kohdatessasi lähisuhdeväkivaltaa.

Koska sana ”väkivalta” ymmärretään eri kulttuureissa eri tavoin, kysy konkreettisista teoista (esim. pakottaminen, satuttaminen, lyöminen)

Mikäli keskustelun avuksi tarvitaan tulkkia, huomio tulkin sukupuoli sekä se, että tulkki on yhteisön ulkopuolelta, mielellään jopa eri kulttuuritaustasta.

Kysy asiakkaalta, millaista apua ja tukea hän kokee tarvitsevansa. Muista vertaistuen merkitys.

Eryyisen ongelmallisia ovat tilanteet, joissa väkivallan tekijä ei ole Suomessa eli väkivaltaa kohdistetaan uhriin maan rajojen ulkopuolelta.



”Väkivalta ei näy meidän työssämme. Todella harvoin sitä tulee ilmi.”

**Älä kannna turhaa taakkaa.
Puhu väkivallasta.**

VANTAAN
TURVAKOTI RY

